

Entendre-hi + Amb la ciència

No s'alliberen les patents de la covid-19: ¿i ara què?

El primer i el tercer productes farmacèutics més venuts el 2021 van ser les vacunes de Pfizer i Moderna, que els van proporcionar 37.000 milions i 18.000 milions de dòlars, respectivament. Mentre es repartien aquests dividends, la covid matava el doble als països pobres que en els rics. Al l'octubre del 2020, l'Índia i Sud-àfrica van sol·licitar que se suspengués la propietat intel·lectual de vacunes, fàrmacs i tests per a la covid, per produir-los en massa a baix cost.

Gairebé dos anys després, l'Organització Mundial del Comerç (OMC) els ha contestat amb un no rotund. El 17 de juny, l'organització va aprovar una mesura que deixa pràcticament intacte el marc legal que ha resultat en una desigualtat i uns guanys descomunals.

¿Com ens quedem?

«Si sorgís una altra emergència, ens enfrontarem al mateix tipus de resposta. Aquest exercici no ha demostrat solidaritat, sinó un enorme interès a protegir la indústria farmacèutica», comenta Carlos Correa, director de l'ONG Soutch Centre. «A l'opinió pública li ha quedat clar que la indústria s'ha lucrada i que hi ha moltes morts que es podien evitar. Això es podria utilitzar com a escarni per exigir-li alguna cosa. Però des del punt de vista de la regulació ens quedem com estàvem», afirma Guillem López Casanovas, catedràtic d'economia de la Universitat Pompeu Fabra.

La Unió Europea, contrària a la suspensió de patents, va aconseguir que l'OMC discutís un esborrany que no incloïa aquesta opció, sinó tan sols una modificació dels TRIPS, els acords internacionals que blinden la propietat intel·lectual.

La mesura presa per l'OMC és transitòria (5 anys) i s'aplica exclusivament a les vacunes i a les seves patents (el secret industrial continua protegit). La seva aplicació a tractaments i diagnòstics es decidirà d'aquí a sis mesos. L'OMC reafirma un mecanisme ja existent: la llicència obligatòria. Per mitjà d'aquest sistema, un país pot copiar una vacuna sota patent, si hi ha una emergència sanitària. L'organització amplia una mica el seu abast: els països

L'Organització Mundial del Comerç nega als països en desenvolupament la suspensió de les patents de les vacunes per a la covid-19. Els productors mantenen el control de la tecnologia per a aplicacions futures. No canvia res en el marc que ha generat desigualtat i guanys desorbitats.

MICHELE CATANZARO

Adnan Abidi / Reuters

Una dona de l'estat d'Himachal Pradesh, a l'Himàlaia indi, rep una vacuna de la covid, el 2021.

que copiessin una vacuna podrien exportar-la sota certes condicions, cosa que normalment està prohibida. «La implementació de la llicència obligatòria és prou difícil: cal anar país per país i producte per producte», afirma Vanessa López, directora de l'ONG Salut per Dret. «És una decisió buida, decebedora, que arriba tard i no compleix amb el que

s'esperava. No crec que conduïxi a la manufactura de vacunes», comenta Ellen 't Hoen, advocada i activista experta en patents.

La majoria dels experts coincideixen que la suspensió de patents no hauria sigut cap panacea per si mateixa. Tenir el permís per produir no equival a ser capaços de fer-ho. Per fer-ho, hauria sigut necessari que les empreses inven-

tores col·laboressin activament a comunicar els coneixements necessaris a la resta de productors.

Aquesta era la qüestió candent. «Les vacunes d'ARN missatger tenen un llarg recorregut més enllà de la covid: càncer, diabetis... Els països que s'han negat [a la suspensió] són els que tenen una gran indústria que vol controlar la cadena de producció», afirma Ra-

fael Vilasanjuan, director d'anàlisi de l'Institut de Salut Global de Barcelona (IDGlobal).

El fet és que cap altre mecanisme ha funcionat. L'OMS va crear el sistema C-TAP: les organitzacions que s'hi adhereixen renuncien a cobrar regalies pels seus productes. Tot i això, cap productor de vacunes s'hi ha adherit.

Molts experts apunten a un pecat original: els contractes entre estats i empreses productores. «Les vacunes de Pfizer i Moderna s'han beneficiat d'una gran inversió pública, tant directa com en forma de compres avançades. Merkel, Macron i Von der Leyen van prometre que les vacunes serien un bé comú. Biden va recolzar la suspensió de patents. Per contra, no es va incloure als contractes que el coneixement desenvolupat amb fons públics s'havia de compartir amb els països en desenvolupament», afirma 't Hoen. «Les empreses van rebre els subsidis i es van apropiat dels beneficis», diu Correa. «Els estats estan en una posició feble per exigir coses a canvi», constata López Casanovas.

Una sortida més justa

Si d'aquí sis mesos l'OMC aplica la mesura a tests i tractaments, hi podria haver algun efecte, ja que aquestes tecnologies són més fàcils de copiar. Alguns experts posen les seves esperances en el tractat de pandèmies que l'OMS està preparant, però activistes com López creuen que la decisió de l'OMC estableix un mal precedent. Correa i Vilasanjuan coincideixen a demanar que, quan en un futur hi hagi finançament públic per investigar vacunes, es comptabilitzi aquesta contribució i s'inclouin clàusules més justes als contractes. López Casanovas voldria veure una refundació de l'OMS, juntament amb un millor finançament de l'organització, perquè es converteixi en el protector global de la salut, amb poder de decisió real delegat per part dels estats. «Hem de mobilitzar capacitats regulatòries per tenir productes que responen a necessitats de salut pública en comptes de de mercat», conclou Vilasanjuan. ■

Compartim les preguntes sobre el món en què vivim que la ciència pot respondre.

Escaneja el codi QR per escriure'ns.